(Nro. 100.)

GAZETA LWOWSKA.

W Poniedziałek Nro. 50. 3. Maia 1819.

Wiadomości zagraniczne.

Wielka Brytania.

Wszystkie prawie dzienniki Angielskie uskarzaią się na Hiszpaniię, że odstąpiła Floryd Ameryce północney. „Panstwo to, mówią one, tak żadne powiększenia swoiego, rozszerzywszy teraz granice swoie aż do morza cichego, i trzymaiąc się planu Calbounsa, usiłuiąc cywilizować pokolenia Indyyskie, wykryło nam iaśnie zamysły swoie, że panować obce nad całą Ameryką północną. Teraz ieszcze odstąpiła im Floryd Hiszpaniia, wiedząc dobrze, iaki wpływ do Indyy Zachodnich i iak mocne środki szkodzenia handlowi Angielkiemu, oddała przez to w ręce Amerykanóm północnym.“— „Nie tak łatwo przebaczy Angliia Gabinetowi Hiszpańskiemu (mówi Morning Chronicle); to odstąpienie, przez które dowiodł, iak mało zależy mu na nieukontentowaniu naszem. Jest to pewny rodzay wyzwania, żartuiąc z nas sobie. Amerykanie północni iest to Lud, który iuż w swoiem wieku dziecinnym marzy o przyszłey potędze swoiey i panowaniu, który z każdym rokiem powiększa flotę swoią, dla przygotowania się do przyszłey walki z Angliią. Żądni sławy, iak Rzymianie, zdaią się bydź równie i nieczułymi tak, iak oni byli. Zamordowanie dwóch Anglików dowiedło to. Ministrowie nasi przyprowadzili Angliię do pewnego rodzaiu wysilenia, przez długie i niepożyteczne woyny; długi tylko pokóy dozwoli iey przyyść do siebie; musiemy przeto cierpieć, czego odmienić nie zdołamy.“ — „W teraźnieyszym składzie rzeczy (prawi inna gazeta Angielska) nie może bydź nic uderzaiącego bardziey, iak że Hiszpaniia udaie się do Angielskich kupców i posiadaczow okrętowych, o okręty przewozowe dla wyprawy swoiey do Ameryki południowey, to iest do tey klassy ludzi, którym naybardziey zależy na tem, aby osady Hiszpańskie oswobodzone zostały. Naturalniey byłoby, gdyby się była do Francuzkich żeglarzy udała, Francyię obchodzi mniey oswobodzenie Ameryki. Miałażby Hiszpaniia znaleźć w samey istocie tyle ludzi w Królestwie połączonem (Angielskiem), którzyby za lichą zapłatę, chcieli sami podać iey środki do zniweczenia ich nadziei w przyszłości, i nieprzebranego źrodła ich korzyści? — Wiadomo nam przecie że Kreolowie nie miłuią żeglugi, że przeto W. Brytaniia, mogłaby czas długi opatrywać ich w to wszystko czego wymaga żegluga. Nie iest więc podobienstwem, aby Anglicy byli ciemnymi na własną pomysloność. Zarzucą nam wprawdzie, że iuż wiele okrętów przewozowych wynaięto Ajentom Hiszpanskim, lecz są to złe okręty, któreby procz tego były w portach pogniły, i których właściciele kazali sobie nad wartość zapłacić. Są to same rachuby prywatne. Lecz są inne, na które Rząd nasz uważać powinien, a które zagrażaią powszechnemu interessowi Państwa. Jaką wdzięczność i za co winna Angliia Hiszpanii? Oto za wzmocnienie iey nayniebezpiecznieyszego rywala, któremu przez odstąpienie Floryd dała klucze sama do wysp Antyllyyskich i Jamaiki, chociaż wiedziała bardzo dobrze, ile nam przezto zaszkodzi. Zaiste tak przyiacielska usługa warta zewszechmiar wypłacenia się wzaiemnością, poświęcaiąc się dla utrzymania korzyści handlowych, którebyśmy pobierać mogli przez odzyskaną niepodległość osad Hiszpańskich!“

Francyia.

Dziennik Rozpraw (Journal des Debats) z d. 21. Kwietnia, umieścił artykuł następuiący: „Wypadki uciążaiące Francyię przez lat kilka, iako były, zaięcie północnych Prowincyy pogranicznych przez woyska obce, rozwiązanie własnego woyska Francuzkiego, i owe niezmierne ciężary, które ią uciskały, zgoła te wszystkie przyczyny, które iuż nie istnieią w tey chwili, pociągnęły za sobą zaniedbanie potroyney linii warowney, rozcią-

)(

gaiącey się od Renu wyższego aż do morza północnego a tworzącey żelazny, niepokonany prawie szaniec, ieżeli iest dobrze broniony. Marszałek Gouvion St. Cyr, zapatrzywszy się na przedziwne i dokładne zdanie sprawy Kommissyi fortyfikacyyney, uchwalił plan potwierdzony od Króla, maiącego ten cel, aby Francyi zabezpieczyć moc i niepodległość, przez ziednanie potędze swoiey powagi za granicą. Wreszcie dawne systema obronne Vaubana doznało kilka odmian, przez odstąpienie Niemcom ważney posady Landau, a Niderlandom twierdz Philippeville i Mariembourg. Przeciwnie Luxemburg, ów Gibraltar środkowego punktu Europy został twierdzą Związkową Rzeszy Niemieckiey. Granice Pruskie stykaią się z Francuzkiemi nad Mozelą a Niderlandy osłonione będą wkrótce pasmem twierdz, które buduią się zaiste z godną podziwienia szybkością. W takim składzie rzeczy, uznano za rzecz nieodbicie potrzebną, aby Francyia przybrała postawę szanowną, w skutku tego przyprowadzone będą powoli wszystkie twierdze pierwszego, wtórego i trzeciego rzędu do przedziwnego stanu obronnego. Artyleryia, i wszystkie materyiały potrzebne do zupełnego iey uzbroienia, sprowadzone będą z głębi Kraiu ieszcze w ciągu tey wiosny, artyleryia rozłożoną będzie po twierdzach, którym na niey zbywa. Działa niezdolne już do użytku, przelane będą w Douai, gdzie spodziewaią się z Tuluzy pułku artyleryi, ieszcze tego tygodnia, na mieysce artyleryi Douaiskiey, przeznaczoney do la Fere. Urządzenie woyska odbywa się czynnie; różne legiie piechoty i pułki iazdy, będące na załodze w 16 dywizyi woyskowey (mieysce główne Lille) otrzymuią codzień wielką liczbę nowozaciężnych do uzupełnienia ich pułkow przeznaczonych. Do każdey legii tworzą trzecie bataliiony a zupełne urządzenie woyska odwodowego dokona nowego systematu woyskowego. Wiele Officerów pobieraiących połowę żołdu, przyiętymi zostali niedawno do czynney służby z zaleceniem, aby się udali do właściwych korpusów. Obadwa pułki gwardyi Królewskiey, stoiące załogą w Valenciennes i Lille uzupełnione zostaną przez zaciąg dobrowolny."

Pisma publiczne donosiły o krwawych scenach, zaszłych między woyskowymi Francuzkimi a Bawarskimi, w okolicy Weissenburgu. O tym zdarzeniu donoszą z Sztrazburga co następuie: „Krwawe sceny, które zayść miały między woyskowymi Francuzkimi a Bawarskimi, skończyły się na tem, że kilka żołnierzy Francuzkich z osady Weissenburgskiey dnia 24go Marca udało się do odległego ztamtąd o ćwierć mili, a woyskiem Bawarskiem osadzonego mieysca pogranicznego Weiler, aby sami sobie uczynili zadosyć za skrzywdzenie iednego ich towarzysza przez żołnierza Bawarskiego w dniu poprzedzaiącym; przyczem ieden żołnierz Bawarski odniósł nieznaczącą ranę. Władze woyskowe Francuzkie i Bawarskie porozumiały się natychmiast sposobem przyiacielskim, a winowaycy według okoliczności ukaranymi zostaną."

Jedna z gazet Niemieckich umieściła co następuie: „Na czele rządu Francuzkiego był dawniey Wódz; lecz podwładni iego Dowodcy, którzy koron zagranicznych łaknęli, podlegali w swey Oyczyznie urządzeniom policyynym nawet Burmistrza, a Marszałek, który prawie samowładnie rządził obcą Prowincyią, bywał przez krawca swego pozywany do Sądów, te zaś znalazłszy go winnym, skazywały na zapłacenie długu i kosztów. Urzędnikowi cywilnemu, nie maiącemu żadney władzy po za zakresem swego urzędowania, i szczupłą pobieraiącemu płacę, był posłuszny Dowódca woyska, obsypany bogactwami i orderami, bez względu na wpływ, iaki mógł mieć. Często się zdarzało, iż raniony i od czynney służby uwolniony Officer powracał do zatrudnień obywatelskich, a nawet do pługa. Nikt bezkarnie nie obrażał Obywatela; bo karność była surową dla żołnierzy. Obywatel broniący porządku, prawa, Kraiu, i iego niepodległości, uznawał też same prawa i tych samych Sędziów, co i ten, który na utrzymanie woyska podatki opłacał. W przedpokoiu Bonapartego w Moguncyi, Władza cywilna poymała iednego z Mameluków iego, który w drodze iakąś zbrodnię popełnił. To zaś wszystko sprawiła zasada: iż żołnierz iest Obywatelem, i w tem wszystkiem, co do woyskowości nie należy, zostaie pod Władzą cywilną."

Szwaycaryia.

Pastor i Professor Cheneviere w Genewie otrzymał od Rady Stanu naganę za to, że pisał przeciwko Jezuitom. Także i całe Zgromadzenie Kaznodzieiów otrzymało od Rady Stanu poselstwo, naganiaiące postępowanie niektórych iego Członków, którzy pisali w przedmiotach religiynych, i zakazuiace im wydawania iakichkolwiekbądź pism o podobnych przedmiotach. — W gymnazyium Freyburgskiem w Szwaycayi broniono zasady; „że przez odpuszczenie kapłańskie, naycięższe na-

wet grzechy od Boga odpuszczone zostaią, tudzież że wcale nie potrzeba, aby ten, który odpuszcza grzechy, sam życie pobożne prowadził;“ przeciwnie zakazano tam naysurowiey nawet puszczania przez granice nowych edycyy dzieł Russa i Woltera, i nakazano w razie potrzeby przedsiebrać rewizyie domów u księgarzy. — W niektórych okolicach Kantonu Szafuzy panuie znowu fanatyzm religiyny, co powiększey części przypisać wypada rzuconemu przez Panią Krüdener nasieniu. Tłumy Ludu odprawiaią pielgrzymkę do Beggingen i Randen, gdzie modlitwy trwaią aż do późney nocy. Pewna kobieta powróciwszy z tego nabożeństwa do domu, raniła się naprzód sama, a potem dziecię swoie zabić chciała w zamiarze poświęcenia go Bogu. Powyższy wypadek skłonił Rząd do wzięcia zaradczych środków przeciwko temu złemu, które bardzo wzięło górę.

Prussy.

Monachiyska gazeta polityczna z dnia 13. Kwietnia, umieściła co następnie: „Z zadziwieniem czytaliśmy w Niemieckiey gazecie powszechney z dnia wczorayszego wiadomość, nie zaręczoną wprawdzie, o niespokoynych scenach, które zayść miały w Berlinie dnia 2go czyli 3go b. m., gdy tymczasem listy z teyże samey stolicy datowane w dniach 3cim 4tym i 6tym nie czynią o tem naymnieyszey wzmianki, tak iż nam zdaie się bydź rzeczą zbyt śmiałą powtarzać osnowę tych wiadomości.“ — Dostrzegacz Austryiacki umieszczaiąc to, dodaie, że otrzymał gazety i listy z Berlina dochodzące do dnia 10. Kwietnia, niezawieraiące atoli ani słowa o niespokoynych scenach. — Podczas gdy w Pruskim Słązku biegały mylne pogłoski o zarazie wybuchłey w Reichenbergu w Czechach, głoszono w Niemczech, że w Greiffenbergu, w Pruskim Słązku wybuchła zaraza z zapowietrzonych klubów bawełny, sprowadzoney ze Smirny. Pruska gazeta Stanu ogłasza obiedwie te wieści za bezzasadne zgoła. — Gazety Pruskie ogłaszaią podobnież za bezzasadną wiadomość o przeniesieniu się Jenerała Carnota z Magdeburgu do Frankfortu nad Menem, Oppenheimu, i t. d. — W Koblencyi pracuie kilka tysięcy ludzi nad warowniami, a liczbę ich pomnażaią ciągle. Jeszcze przed przyszłą zimą ma twierdza ta postawioną bydź w stanie, by wytrzymała obleżenie. — Uchylono zostało rozporządzenie z dnia 5. Czerwca r. z., mocą którego fabrykantom zachodnich Prowincyy Pruskich dozwolono było, na iarmarkach Lipskich i Brunszwickich, towary swoie mieszkańcom Prowincyy wschodnich bez opłaty cła sprzedawać i dostawiać. — Dziennik urzędowy Munsterski ogłosił rozporządzenie, wydane Władzom nadgranicznym i żandarmeryi Królewskiey, aby nie przyymowały do transportowania wykazanych od Władz Niderlandzkich zbrodniarzy i włoczęgów z Polski i Rossyi, ponieważ ci łatwiey i taniey morzem odsyłanymi bydź mogą. — Ponieważ W. Xiąże Sasko-Weymarski rozporządził, aby w przyszłości żaden cudzoziemiec do uniwersytetu w Jenie przyiętym nie był bez wyraźnego zezwolenia a poniekąd zalety ze strony Rządu swoiego, przeto i N. Król Pruski rozporządził pod dniem 6. Kwietnia, aby wszyscy Poddani Jego uczący się w Jenie powrócili do uniwersytetów kraiowych, każdy zaś który temu rozporządzeniu zadosyć nie uczyni, nie ma spodziewać się umieszczenia w służbie Pruskiey. Gazeta naczelnego Urzędu pocztowego w Frankforcie dodaie, że rozporządzenie W. Xięcia Weymarskiego wydane zostało z tego powodu, ponieważ duch panuiący między uczniami w Jenie, tu i owdzie szkodliwy kierunek bierze, i tego szkodliwego ducha wielka część bezsprzecznie z innych uniwersytetów do Jeny zaprowadzona została; o czem Poselstwo W. Xięztwa Saskiego Seymowi Niemieckiemu doniesienie uczynić miało. — Uczniowie cudzoziemscy chcący przyiętymi bydź do uniwersytetu w Bonn powinni także mieć urzędowe zaświadczenie o moralności, z mieysca swoiego zamieszkania, lub zaświadczenie akademickie, ieżeli iuż uczyli się w iakowey akademii. Nowy uniwersytet w Bonn postępuie szybko. Jest iuż 37 nauczycieli akademickich, a między tymi 24 porządkowych publicznych, 10 nadporządkowych, a 3 prywatnych. Ogród botaniczny, gabinety zoologiczny, kruszcowy, technologiczny, pracownia chemiczna, anatomiia, klinika lekarska i chirurgiczna, instytut położniczy, obserwatoryium, seminaryium philologiczne, i bibliioteka (o 25,000 tomach) są iuż po części urządzone, po części zaś urządzaią się z czynnością.

Królestwo Polskie.

Z Warszawy d. 20. Kwietnia. — Nayiaśnieyszy Cesarz i Król raczył nayłaskawiey ozdobić orderem S. Anny drugiey klassy z brylantami, Pułkownika Chłussowicza, z woyska, przywiązanego tymczasowo do legacyi

N. Pana w Madrycie, za dane dowody gorliwości w służbie. — Dnia 18go około godziny 9tey wieczorem, rozstał się z tym światem JW. Franciszek Skarbek Malczewski, Prymas Królestwa Polskiego, Arcybiskup Warszawski.

Rossyia.

Dnia 24. Marca obchodzono iak nayuroczyściey w Petersburgu i w całem Państwie Rossyyskiem rocznicę koronacyi N. Cesarza Alexandra, który w dniu tym zaczął 19sty rok Panowania Swoiego. — Dnia 15. Marca umarł w Moskwie tameczny Arcybiskup Augustin, a dnia 19go w Kamieńcu Podolskim Arcybiskup tameczny Joannitius. — N. Cesarz Alexander potwierdził w dniu 8. Lutego plan do założenia uniwersytetu w Petersburgu przełożony przez Ministra spraw duchownych i oświecenia, Xięcia Alexandra Golitzina. — Rząd Rossyyski uzbraia dwie wyprawy celem zwiedzenia Oceanów. Każda z nich ma składać się z dwóch okrętów. Jedna wyprawa popłynie do bieguna południowego, a druga do północnego.

Z Rygi d. 20. Marca V. S. — Dnia 5go t. m. mieli szczęście bydź stawionymi w Petersburgu przed N. Cesarzem Deputowani Inflantscy, Marszałek seymowy, Jenerał-Porucznik i Kawaler Löwis, Deputowany obwodowy, Baron Ungern-Sternberg, i Marszałek seymowy wyspy Oesel, P. Buxhövden. Z tych pierwszy miał następuiącą mowę: „Nayiaśnieyszy Cesarzu, Panie Naymiłościwszy! W imieniu Szlachty Inflantskiey i wyspy Oesel, składamy W. C. Mości uczucia naygłębszego uszanowania i nayżywszey wdzięczności za dobrodzieystwa, któremi się pod Oycowskim W. C. Mości Rządem cieszemy. — Poruczono nam, prosić naypokorniey, abyś raczył potwierdzić nowe urządzenie, które dla dobra stanu Włościanskiego, oparte iest na zasadach liberalnych, godnych przyozdobionego przez W. C. Mość wieku. — N. Panie, racz także nayłaskawiey wzgląd zwrócić na prośby, które Szlachta przez Cywilnego Wielkorządcę zanosi, i w dobroci i łasce przyiąć wyznanie, że Inflantczycy należą do naywiernieyszych W. C. Mości Poddanych, i że iesteśmy zawsze gotowi, nie tylko nasze dobra doczesne, ale i ostatnią kroplę krwi naszey poświęcić ku chwale i zachowaniu naszego Wielkomyślnego Monarchy." — Odpowiedź N. Cesarza: „Cieszy mię, że Szlachta Prowincyy Inflant i Oesel uprzedzaiąc Moie życzenia, tak dobrze oczekiwaniom Moim odpowiada, i przeięła się zamiarami Moiemi. — Wystawiliście przez to pomnik w potomności i daliście przykład na powszechne naśladowanie zasługuiący. — Miłą bydź powinno sprawą dla serc waszych, żeście się przyłożyli do szczęścia licznego i znaczącego stanu, przez zezwolenia, które dla zrodzoney z równemiż prawami do pomyślności klassy ludu, środki do tego ułatwiaią. — Działaliście w duchu naszego wieku, w którym liberalne tylko uczucia zapewnić mogą szczęście Narodom. — Spodziewam się, że nowe urządzenie, które mi podane zostało, nie będzie połączone z żadną dla was stratą. Każę ie roztrząsnąć, i przyymuię ze szczególnieyszem upodobaniem te szlachetne uczucia, które was do tego skłoniły, a które tak zgodne są z moiemi życzeniami. — Od dawna miałem przyczynę, bydź mocno zadowolnionym z Inflantczyków, i będzie dla mnie rzeczą nader miłą, dawać wam dowody moiey szczególnieyszey przychylności." — Tegoż dnia mieli szczęście Deputowani bydź u stołu N. Cesarza Jegomości, a nazaiutrz u N. Cesarzowey Jeymości Matki. — W tey samey okoliczności Xiąże Jmć Wirtemberski, napisał poniższy list do Marszałka Powiatu Dyneburgskiego, Hrabiego Molla: „Jego Królewicowska Mość uwiadamia Pana Marszałka powiatowego o zadowoleniu Jego Cesarskiey Mości, z powodu chwalebnego postanowienia Szlachty powiatu Dyneburskiego, polepszenia losu swych Poddanych przez nadanie im wolności; oraz porucza mu utworzyć ze Szlachty Dyneburskiey Kommissyią do ułożenia w przedmiocie tym aktu, biorąc w tym za zasadę ustawy Estońskie, Inflantskiey i Kurlandskiey Szlachty. Dnia 10go Lutego 1819 V. S

Pisma publiczne wzmiankuią o planie podanym w Rossyi względem naśladowania woyskowych urządzeń Austryiackich na granicy Tureckiey. Słychać bowiem że także i na granicy Rossyysko-Tureckiey, zaymuiącey linię oddzielaiącą Multany, Wołoszczyznę, Besarabiię i Krainy nad uyściami rzeki Dunaiu, utworzą pułki graniczne, i każdemu z nich wyznaczą dystrykta wązkie, ciągnące się wpozdłuż granicy, które tak, iak w Państwie Austryiackiem wyłączone będą od cywilnego zawiadowstwa Kraiu. Jeżeli plan ten przyydzie rzeczywiście do skutku, będzie mógł tywanowi służyć za dowód, że Rossyia teraźnieysze granice swoie na długą przyszłość za ustalone uważa.